

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO KLASA V

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie IV.

(Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych - pozytywnych).

OCENA: CELUJĄCY

Kształcenie literackie i kulturowe.

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) wzorcowo omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- b) bez trudu rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) bezbłędnie rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- d) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) bez trudu omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- f) doskonale rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) z łatwością odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) w ciekawy sposób charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- j) bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) zawsze wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- l) trafnie określa tematykę oraz problematykę utworu;
- m) bez trudu wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;

- n) z łatwością nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- o) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- p) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- q) w ciekawy sposób przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- r) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- s) w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- t) bez trudu wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) bez trudu identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- c) z łatwością dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- d) zawsze odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- e) zawsze odróżnia informacje o faktach od opinii;
- f) doskonale rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz z łatwością wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- g) z łatwością odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- h) zawsze świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

2. Kształcenie językowe.

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) bez trudu dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;

- d) zawsze rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- e) bez trudu stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- f) bezbłędnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- g) poprawnie nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- h) bezbłędnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- i) bezbłędnie rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- j) bezbłędnie rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- k) bezbłędnie przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) z łatwością używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- c) bez trudu rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- d) z łatwością rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- e) świadomie dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- f) biegle rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) z łatwością identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- b) bez trudu identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- c) poprawnie określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;

- d) doskonale rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- e) doskonale rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- f) zawsze stosuje właściwą intonację, uwzględniając cel wypowiedzi.

2.4.Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- b) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

3. Tworzenie wypowiedzi.

3.1.Elementy retoryki. Uczeń:

- a)) swobodnie uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- b) bez trudu z tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- c) z łatwością dokonuje selekcji informacji;
- d) doskonale zna i stosuje zasady budowania akapitów.

3.2.Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) Zawsze tworzy spójne i poprawne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;
- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- c) z łatwością tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- d) bez trudu redaguje notatki;
- e) bez trudu opowiada o przeczytanym tekście;
- f) z łatwością rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

- g) tworzy barwne opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- h) świadomie wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) systematycznie doskonali ciche i głośne czytanie;
- b) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) swobodnie korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- d) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych i on-line), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- e) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- f) systematycznie rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- g) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- h) systematycznie doskonali umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA: BARDZO DOBRY

Kształcenie literackie i kulturowe.

4.2. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) trafnie omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- d) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty;

- f) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) poprawnie charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- j) bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) zawsze wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- l) trafnie określa tematykę oraz problematykę utworu;
- m) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- n) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- o) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- p) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- q) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- r) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- s) w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- t) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

4.3. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- c) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- d) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- e) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- f) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- g) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- h) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

5. Kształcenie językowe.

5.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- d) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- e) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- f) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- g) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- h) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- i) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- j) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- k) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

5.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- c) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- d) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- e) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;

- f) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

5.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- c) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- d) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- e) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- f) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

5.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- b) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

6. Tworzenie wypowiedzi.

6.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- b) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- c) dokonuje selekcji informacji;
- d) zna zasady budowania akapitów.

6.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) zwykle tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;

- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- c) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- d) redaguje notatki;
- e) opowiada o przeczytanym tekście;
- f) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- g) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- h) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

7. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonalili ciche i głośne czytanie;
- b) doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- d) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych i on-line), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- e) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- f) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- g) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- h) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA: DOBRY

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;

- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- d) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- e) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty;
- f) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- g) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- h) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- i) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- j) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- k) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- l) określa tematykę oraz problematykę utworu;
- m) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- n) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- o) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- p) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- q) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- r) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne;
- s) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- t) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

1.2.Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- b) określa temat i główną myśl tekstu;
- c) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- d) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- e) odróżnia informacje o faktach od opinii;

- f) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- g) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- h) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

2. Kształcenie językowe.

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- b) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- c) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to;
- d) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- e) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- f) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- g) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- h) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- i) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- j) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- k) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- c) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, w większości rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;

- d) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- e) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- f) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- c) określa sytuację komunikacyjną;
- d) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- e) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- b) zwykle poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu

3. Tworzenie wypowiedzi.

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części;
- b) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- c) dokonuje selekcji informacji;
- d) zna zasady budowania akapitów;

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;
- b) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym;

- c) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- d) redaguje notatki;
- e) opowiada o przeczytanym tekście;
- f) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- g) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- h) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonali ciche i głośne czytanie;
- b) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- c) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- d) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych i on-line), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- e) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- f) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- g) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA: DOSTATECZNY

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

1.1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) omawia elementy świata przedstawionego;
- b) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść;

- d) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie;
- e) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- f) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
- g) odróżnia dialog od monologu;
- h) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- i) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- j) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych;
- k) określa tematykę utworu;
- l) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- m) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- n) objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- o) przedstawia własne rozumienie utworu;
- p) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

1.2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) określa temat tekstu;
- b) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- c) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- d) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

2. Kształcenie językowe.

2.1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik);
- b) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika;
- c) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- d) nazywa części zdania;
- e) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- f) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- b) zwykle rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- c) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne;
- d) podaje przykłady synonimów.

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) identyfikuje tekst jako komunikat;
- b) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- c) określa sytuację komunikacyjną;
- d) rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- e) dzieli wyraz na głoski, litery, sylaby.

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- b) stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

3. Tworzenie wypowiedzi.

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- b) tworzy logiczną wypowiedź.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) stara się tworzyć wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;
- b) wygłasza z pamięci krótki tekst;
- c) tworzy plan odtwórczy tekstu;
- d) opowiada o przeczytanym tekście;
- e) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- f) tworzy opowiadania związane z treścią utworu.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonali ciche i głośne czytanie;

- b) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- c) zna zasady korzystania z biblioteki szkolnej;
- d) poznaje życie kulturalne swojego regionu.

OCENA: DOPUSZCZAJĄCY

1. Kształcenie literackie i kulturowe.

1.1.Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- a) z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego;
- b) rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- c) rozpoznaje wers i strofę;
- d) opowiada o wydarzeniach fabuły;
- e) opowiada o bohaterach czytanych utworów;
- f) wskazuje w utworze bohaterów głównych;
- g) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.

1.2.Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- a) stara się określić temat tekstu;
- b) dostrzega tytuł;
- c) wie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa).

2. Kształcenie językowe.

2.1.Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- a) rozpoznaje z pomocą nauczyciela w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik);
- b) stara się stosować w wypowiedzi poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- c) rozpoznaje z pomocą nauczyciela wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące.

2.2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- a) w większości rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- b) podaje przykłady synonimów

2.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- a) stara się identyfikować nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- b) rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- c) dzieli wyraz na litery i sylaby.

2.4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- a) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- b) stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

3. Tworzenie wypowiedzi.

3.1. Elementy retoryki. Uczeń:

- a) uczestniczy w rozmowie na zadany temat.

3.2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- a) stara się tworzyć wypowiedzi w znanych mu formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, gratulacje;
- b) opowiada o przeczytanym tekście.

4. Samokształcenie. Uczeń:

- a) doskonali ciche i głośne czytanie zachęcany przez nauczyciela;
- b) sporadycznie korzysta z biblioteki szkolnej.

OCENA: NIEDOSTATECZNY

Otrzymuje ją uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy V uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Nie opanował podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu podstawy programowej. Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie pozyskuje informacji.

Opracowanie:

Joanna Dobrowolska

Grażyna Szwagierczak

Joanna Wojan